

ישיבת בני"ע "גבעת שמואל"

מידעון

בס"ד, ערב יוהכ"פ תשפ"ד.

דברי פתיחה

הרב שרגא פרוכטר, ראש הישיבה

בני עקיבא
רש"ט חינוך

ישיבת בני"ע גבעת שמואל
מחזקים את הבית
ישיבת בני עקיבא
גבעת שמואל
ישבה ליהא ביה

שעלו מצרפת במשך השנים ולומדים בישיבה, שוחחנו

רבות וסיפרנו על משפחת גניזת ועל העלייה ההמונית של הקהילה הצרפתית הנפלאה לגב"ש. הבנים שיתפו אותי ואת היועצות בסיפורים מרגשים מאוד. כל תלמידי הישיבה יצאו אחר הצהריים למסע ההלוויה לחלוק כבוד לרוני גניזת והשתתפו במסע הלוויה שיצא מגבעת שמואל להר הרצל בירושלים. **אשרינו – שבישיבה לומדים מעל 40 בנים מתוקים שעלו מצרפת במשך השנים האחרונות.**

יום השנה 7.10 לפתיחת מלחמת "חרבות ברזל". ביום שני 7.10 ציינו בישיבה את יום השנה הלועזי לפרוץ מלחמת "חרבות ברזל".

שלום רב להורים, ולבני הישיבה היקרים מאוד.

מה עברנו בשבוע האחרון בישיבה ??

נפילתו של החייל הקדוש רוני גניזת הי"ד בעזה. הבוקר קיבלנו את ההודעה הקשה על נפילתו של הקדוש החייל רוני גניזת הי"ד מגבעת שמואל. בית הישיבה שותפה בצערה העמוק של משפחת גניזת. רוני היה חבר בקהילת הרי"ף בגבעת שמואל שבה חברים רבים מבני הישיבה העולים מצרפת. בן 36 נשוי ואב לשלושה ילדים. רוני הוא דוד של תלמיד הישיבה נועם (ח') ובוגר הישיבה יהונתן. הבוקר אספתי את כל הבנים היקרים

חלפה שנה שנפתחה באסון גדול-נפילת גבול רצועת עזה וטבח חסר מעצורים, אכזרי וברוטאלי של יותר מאלף אזרחים ואזרחיות, ונפילתם בשבי של 244 אזרחים. תוך ימים ושבועות המלחמה התרחבה לעוד חזיתות קרובות ורחוקות- לבנון, אירן, תימן עירק, יו"ש וסוריה. ימים קשים עברו עלינו ועדיין אנחנו בעוצמתם של ימי הלחימה, ימים שנעים בין הסתר פנים לניסים גלויים. חודשים שבהם הציבור על כל חלקיו ידע להתאחד ולתת יד למאמץ המלחמתי להשיב מלחמה שערה ולהביס את כל אויבינו.

בטקסים שקיימנו ביום שני פתחנו בהדלקת נרות זיכרון והזכרנו את תלמידי הישיבה שנפלו במערכה- סרן איתי מאור הי"ד, אברהם טיברג הי"ד ומירון גרש הי"ד.

לוחם סיירת הצנחנים יהונתן פרינס נשא שיחה מרתקת בפני תלמידי התיכון. השיחה לוותה במצגת מפורטת מיום תחילת הקרבות שבו יצא מביתו בישוב בני נצרים ועבר בתחנות רבות ומרתקות: כניסה לרצועת עזה, הגעה לנצרים מקום הולדתו, פציעה קשה בבית ממולכד ותהליך שיקום מדהים שיצא לפועל בעזרת רבים וטובים, מרגע הפציעה בשטח דרך הצוות הרפואי בתל השומר, השיקום וכל המעטפת הטיפולית.

בטקס של בני החטיבה סיפר הרב ספי על שירות המילואים הארוך והמורכב שלו בחזית הצפונית. על הקושי היומיומי, אחדות הלוחמים והדבקות במשימה של חיילים בגילאים שונים ומכל פלחי האוכלוסייה. הרב ספי הזכיר גם את בוגרינו שנפלו במערכה שהוא וחלק ניכר מהצוות החינוכי זוכר היטב את שנות חינוכם בישיבה. תהליך של קבלת ילד צעיר ורך דרך שנות התבגרותו, תהליך עיצוב אישיותו ועד הפיכתו לאדם לוחם, ערכי ומושא להערצת פקודיו.

אביו של סרן איתי מאור הי"ד סיפר על בנו. איתי היה סרן בגדוד 51 של גולני. אילן מאור סיפר על ההתמודדויות השונות של איתי בילדותו, על ההשפעה העצומה שספג בישיבה ובמכינה הקדם צבאית בעצמונה שבה המשיך את לימודיו לאחר הישיבה בגב"ש. איתי יצא בראש חייליו להדוף את מתקפת החמאס, תוך מסירת נפשם, בידיעה שהם המחסום האחרון בפני פגיעה בתושבי הישובים. דבריו של אילן מאור היו משולבים במצגת שהסבירו לבנים את מעשה גבורתו של איתי בקרב ההרואי בו נלחם עד שכלתה התחמושת ועד נשימתו האחרונה.

הרב אלעזר אוליאל הכין מצגת והסבר מרשים וברור על שרות המילואים הארוך שעשה בעזה. החל מגיוס ליחידת שריון שהייתה בדרך לצאת משירות ועד להפיכתה לגדוד שריון מבצעי, לוחם ונוטל חלק פעיל ומשמעותי, לצד החטיבות הלוחמות בכל חלקי רצועת

עזה. הרב סיפר על חיי הלוחמים, עוצמות הנפש והחיבור בין הלוחמים המגיעים משדרות העם השונות. דבריו לוו בסרטונים ותמונות תקופת השירות.

לצערנו הרב המלחמה עדיין לא נסתיימה. 1683 אזרחים וחיילים נהרגו, 101 חטופים וגופות מוחזקים בעזה ולמעלה מ-18 אלף אנשים נפצעו בשנה האחרונה..

אנו מאמינים בני מאמינים, בוטחים בקב"ה ויודעים שלא ייטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. מתפללים ומצפים יום יום לישועה ומייחלים לימים שיבואו עלינו לטובה. לאחדות, להשבת החטופים, לתקומה ולנשיאת שם מדינות ישראל בגאון בעולם.

כיתות ט' – סיור לירושלים ולמנהרות הכותל. בני כיתות ט' והרמי"ם יצאו ליום התעוררות בירושלים וזכו להדרכה של מדריכים מטעם "הקרן למורשת הכותל המערבי" שהדריכו בסיור בעיר העתיקה ובמנהרות הכותל. זכינו לאתנחתא מוזיקאלית למרגלות החומות עם נגן ששר עם הבנים את שירי התקופה. זכינו להתפלל מנחה בכותל לומר בקשות במקום הסמוך לקודש הקודשים הנמצא במנהרות הכותל, וחזרו לישיבה.

בני כיתות י"ב. יצאו לערב ולילה מיוחדים. הבנים יצאו בליווי הרמי"ם לישיבת ההסדר שעלבים ושמעו 3 שיעורים מראש הישיבה ומרמי"ם של ישיבת ההסדר. לאחר הערב המרגש והערכי בישיבת שעלבים הבנים יצאו לבית הקברות בהר הזיתים וזכו לבקר בקבריהם של הרמב"ן, הברטנורא, הרב קוק ובנו ר' צבי, ועוד.... הבנים שמעו סיפורים מרגשים על מנחם בגין והרבנים המיוחדים הקבורים בהר. משם יצאו הבנים לכותל לתפילת ערבית וסליחות מרשימות. יישר כוח לרב איתן זרצקי רכז המחזור ולרמי"ם מכיתות י"ב.

טקס מצטייני כיתות ז'. היום נערך טקס למצטייני כיתות ז' בתחומים מגוונים כמו, דרך ארץ, לימודים, רוחניות ועוד. ב"ה זכו תלמידים רבים בתעודות מיוחדות, ובע"ה מידי חודש נקיים ערב כזה. יישר כוח לרב אמיר בן שמאי היקר ולרמי"ם ז' על העשייה הברוכה בחודש וחצי האחרונים, על הכנת הטקס, התעודות והפרסים.

הקפות שניות בבית החולים תל השומר במוצאי שמחת תורה. כולנו מתרגשים לקראת ההקפות השניות שיתקיימו בבית החולים תל השומר. אירוע זה נערך כבר מעל 20 שנה וזוכה להיענות עצומה של ההורים והתלמידים, בוגרים ואזרחים רבים. תתחילו להתכונן.....

קראנו בשבת האחרונה את פרשת האזינו.

התורה בתחילת הפרשה אומרת "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (דברים לב' א').

פרשת האזינו משתלבת היטב עם ראש השנה – מחד, יום הכיפורים – מאידך, והחג הממשמש ובא – חג הסוכות. מצד אחד ר"ה הוא בבחינת שמים, ויום הכיפורים בבחינת ארץ. בר"ה אין מזכירים בתפילות שום דבר מענייני הארץ והארציות. אומנם אומרים "זכרנו לחיים" ו"בספר חיים" וכו', אבל זוהי תוספת מאוחרת מהגאונים, ואינה מעכבת, שאם שכח ולא אמר אין מחזירים אותו. **עיקר התפילות בראש השנה – על מלכות שמים, על המלכת ה' בעולם.** השופר אומנם מרמז על התשובה כמו שכתוב ברמב"ם: עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, אבל רק בדרך רמז בלבד. **ביום הכיפורים עוסקים בארציות** היותר שפלה, בכל מיני חטאים ועוונות ופשעים, מכבסים את הבגדים הצואים, ומתוודים במשך כל היום.

אך מצד שני, אם נסתכל אחרת נראה שיום הכיפורים הוא בבחינת שמים וראש השנה בבחינת ארץ. ביום הכיפורים מתרוממים מהארץ ומסתגרים בבית הכנסת, והוא יום אסור באכילה שתייה רחיצה סיכה וכו'. ובשו"ע או"ח סימן תר"י סעיף ד' כתוב "דומים למלאכי השרת" ואילו בר"ה מצווה לאכול ולשתות כמו שכתוב "לכו איכלו משמנים ושתו ממתקים... כי קדוש היום לאדוננו וכו'" (בנחמיה ח' י').

אלא ששני הדברים אמת. בין ר"ה ליו"כ יש גם "האזינו השמים" וגם "ותשמע הארץ". ההבדל בניהם הוא זה: בר"ה אנחנו מורידים את השמים על הארץ וביזה"כ להיפך מרימים את הארץ אל השמים.

בר"ה אומנם מבקשים עול מלכות שמים, אבל שמלכות זו תתגלה בארץ- "מלוך על כל העולם כולו בכבודך והינשא על כל הארץ ביקרך" וכן "בא"ה **מלך** על כל הארץ".

מאידך, ביזה"כ בכוח התשובה "זדונות נעשו כזכויות" כמו שמובא ביומא (פו.) הארציות מתרוממת לשמים, האדם שקוע כל השנה בחומריות וביום הכיפורים מתרומם ודומה למלאכי השרת.

בכל אדם ישנם שמים וארץ. המחשבה והשכל שבמוח- השמים, והמעשה והפעולה והגשמיות- הארץ. יש אדם שמחשבותיו וכוונותיו טובות מאוד, אך כל זמן שלא מחבר אותם אל המעשה והפעולה וכל זמן שאינו

מוציא את המחשבה מהכוח אל הפועל לא עשה ולא כלום, וכן להיפך מעשה לבד בלי כוונה גם לא עשה כלום. לכן אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרת הימים שבין ר"ה ויוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד. צריך האדם לשלב בין השמים לבין הארץ, בין השכל שבמוח לפעולה הגשמית, ואז זדונות יעשו כזכויות ויכריע

עצמו לכף זכות ויזכה להיחתם עם הצדיקים לאלתר.

5

כשאנו קוראים את שירת האזינו ומתכוננים לקראת חג הסוכות - חג שמחבר בין שמים לארץ, אנו צריכים מצד אחד להפנים את פרשת האזינו - לקחת אחריות על מעשינו. אם נקשיב ונעשה לפי מה שהשירה מלמדת אותנו - שהכול תלוי בנו, אז ה' יתב' יהיה בתוכינו ונזכה בע"ה לחיים טובים.

בחג הסוכות שיוצאים החוצה, יוצאים לטבע, בונים את הסוכה מקרשים ומסמרים - דברים ארציים, אך לאחר שהסוכה מוכנה - ה' ישכין את שכנתו בתוכה, נזכה ל - "צילא דמהימנותא" - צילו של ה' יתב', וזה ממש לקדש את הגשמיות.

אם נדע להפנים את ראש השנה- השמיים, ואת יום הכיפורים - הארץ, נוכל לצאת בשמחה לחג הסוכות ולחבר בין ארץ ושמיים, לקדש את הארץ, ובע"ה נזכה לסוכות שהוא - "זמן שמחתינו" - השמחה היא שאנו בחג זה מחברים בין שמים לארץ.

ועתה - להכנות האחרונות בעיוהכ"פ :

בערב יוהכ"פ כולנו לחוצים מאוד. לחוצים מעוצמו של היום הקדוש, לחוצים מההכנות הרבות לקראת היום הקדוש, ונשארים לנו ליום זה דברים רבים שצריכים לסגור. יש כאלו שעדיין לא ברכו את המשפחה בברכת גמח"ט, ויש כאלה שצריכים לרוץ למקווה ועוד כהנה וכהנה דברים שעלינו להספיק עד כניסת היום.

אך, יש מצווה אחת שחשוב לקיים אותה דווקא בערב יום הכיפורים - מצוות אכילה בתשיעי, לאכול כמה שיותר סעודות (מה הבעיה ???), והשאלה שחייבים לשאול היא ממתן מקבלים שכר מצווה על אכילה ??

ברצוני להתייחס לעניין חשוב זה ובמיוחד שמצוות זו תוקפה מדאורייתא. (נתתי שיעורים רבים גם על נושא זה לרוב המחזורים בישיבה).

חיוב אכילה בערב יום הכפורים

המקורות בתורה - בתורה נאמרו שני פסוקים הסותרים זה את זה.

באחד נאמר שצריך לצום בעשירי לחודש תשרי. **"אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם"** (ויקרא כג, כז). ובשני נאמר שצריך לצום בתשיעי לחודש תשרי **"זעניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש"** (שם, לב).

הגמרא כבר עמדה על סתירה זו ויישבה: **"תנא ליה חייא בר רב מדפתי. כתיב: ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב. וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין? אלא לומר לך, כל**

האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי" (ברכות ח:). כלומר הגמרא למדה מהסתירה בין הפסוקים, כי האוכל בתשיעי בתשרי, וצם בעשירי בתשרי(ביום הכיפורים), מעלה עליו הכתוב כאילו צם בתשיעי ועשירי. גמרא זו נפסקה להלכה "מצווה לאכול בערב יום הכיפורים ולהרבות בסעודה" (שו"ע או"ח תרד, א).

קושיית המפרשים:

המפרשים השונים התקשו בשתי שאלות עיקריות.

א. מדוע נצטוונו לאכול בתשיעי??

ב. כיצד ניתן להבין שלאכילה ולצום יהיה שכר שווה??

הפרשנים מתרצים על דרך הנגלה ועל דרך החסידות והפנימיות:

א. הסבר **הרא"ש**: להקל עלינו ביוה"כ.

הרא"ש מבאר כי ה' יתברך דואג לנו, ולכן לאחר שגזר עלינו לצום בעשירי לחודש (דהיינו ביום הכיפורים), גזר עלינו לאכול קודם לכן על מנת שיהיה לנו קל ביום הצום עצמו.

וזה לשונו:

"להראות חיבתו של המקום ברוך הוא לישראל. כאדם שיש לו ילד שעשועים וגזר עליו להתענות יום אחד, וצוה להאכילו ולהשקותו ערב יום התענית, כדי שיוכל לסבול את התענית. כך הקב"ה, מכל ימות השנה לא ציווה לישראל להתענות אלא יום אחד, לטובתן, לכפר על עוונותם, והזהירם לאכול ולשתות ערב התענית (מפאת אהבתם והדאגה להם)" (רא"ש על מסכת יומא, פ"ח, סי"ב).

ב. הסבר **שיבולי הלקט**: להקשות את הצום ביום כיפור.

בעל "שיבולי הלקט" מבאר כי מטרת הציווי על האכילה בתשיעי לחודש תשרי היא לגרום לכך שהצום ביום כיפור יהיה קשה יותר, שכן מי שאוכל הרבה לפני הצום, קשה לו הרעב יותר.

וזה לשונו: "טעם למצוות אכילה ושתייה בערב יום הכפורים... מפני שכאשר אוכל ושותה בערב יום הכפורים ומתענה ביום הכפורים, קשה לו העינוי ביותר" (שיבולי הלקט סי' שז).

הסבר "שיבולי הלקט" הוא הפוך מהסבר הרא"ש, אך הוא עונה על השאלה מדוע האכילה לפני הצום תחשב כעינוי.

ג. הסבר **השפת אמת** (על הש"ס) - שיהיה קל לסלוח לחבר.

השפת אמת על הש"ס מבאר שכיוון שעברות שבין אדם לחברו יום הכיפורים אינו מכפר, מטרת האכילה בערב יום כיפור היא לגרום לאדם להגיע למצב בו הוא יהיה נינוח ומוכן לסלוח לחברו.

זזה לשון קודשו:

"הטעם למצות אכילה ושתייה בערב יום הכפורים, מפני שעל ידי אכילה ושתייה יהיה שמח וטוב לב, ומיושב בדעתו. כמו שכתוב: ויאכל בועז וישת וייטב לבו... לפיכך ציוותה התורה שיאכל וישתה בערב יום הכיפורים, כדי שיתפייס, עם חברו קודם יום הכיפורים. וכמו ששנינו: עברות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו" (שפת אמת יומא, פא.).

ד. **הסבר הטור** - להראות שאנו בטוחים שה' יזכה אותנו בדין.

הטור מבאר כי סיבת האכילה היא להראות שאנו בטוחים בה' שיוציאנו זכאים בדין, והוא מביא מדרש.

זזה לשונו:

"מעשה בשוטר העיר (איש חשוב) שאמר לעבדו: קנה לי דגים. ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב. היה שם יהודי חייט והוסיף עליו עד שהעלוהו לחמשה, ונשאר לחייט (הוא קנה אותו). בא העבד אל אדוניו וסיפר לו כל המאורע. שלח השוטר אחר החייט ואמר לו: מה מלאכתך? אמר לו: חייט. אמר לו: ולמה קנית דג שווה זהוב בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מידי עבדי ששלחתיו לקנותו לי? השיב לו: והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה שציוונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאנו בטוחים שה' יתב' יכפר לנו עוונותינו. אמר לו: אם כן, יפה עשית. ופטרו והלך לשלום" (טור או"ח, תרד).

ה. הסבר **הרמ"ק** - **ר' משה קורדברו** (שהיינו הלילה בקברו) על מנת שנוכל לקיים את מצוות התשובה ביום הכיפורים בשמחה.

הרמ"ק שואל שאלה, הרי את כל המצוות צריך לעשות בשמחה, אם כן כיצד ניתן לקיים את מצוות התשובה ביום כיפור - יום בו מתענים ומתוודים ומלאים צער - בשמחה?

והוא עונה, שעל ידי האכילה ביום שלפניו, אנו נכנסים ליום הכיפורים בשמחה. כך יוצא שאנו מקיימים את מצוות התשובה בשמחה

זזה לשון קודשו:

"דרך כל ישראל לשמוח בערב יום הכיפורים ולתקן סעודה יפה. וכן הדין וכן פרשו בגמרא. ואומנם הטעם לזה יתבאר במה שהקשו בזוהר (ח"ג ח:): כי התשובה היא אחת ממצוות עשה. ובכל מצוות עשה צריך השמחה ואם כן השב בתשובה עיקרו ההכנעה והדאגה, וא"כ שמחה בתשובה היא... וכנגד זה אמרו בגמרא:

"כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". מפני שעינוי העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה, אלא אם שמח בתשיעי אז מתקבל תענית העשירי. אם כן נמצא שמחת התשיעי מעין צום ותשובת העשירי" (רמ"ק, דרך עבודת יום הכיפורים).

8

1. **הסבר השל"ה הקדוש** - לענות את שתי הנפשות.

ידוע כי לכל אדם יש שתי נפשות, אחת חומרית ואחת רוחנית יותר.

הנפש החומרית אוהבת חומר ושונאת רוח. והנפש הרוחנית אוהבת רוח ושונאת חומר. כדי לענות את הנפש החומרית צריך לנתק אותה מהחומר ולחבר אותה לרוח, וכדי לענות את הנפש הרוחנית צריך לנתק אותה מהרוח ולחבר אותה לחומר.

בתורה נאמר: ועניתם את **נפשתיכם** (ויקרא כג, כז). משמע שצריך לענות את שתי הנפשות החומרית והרוחנית. אֵת הנפש הַחומרית אנו מענים ביום כיפור על ידי הצום. אך מה עם הנפש הרוחנית.

כיצד נענה אותה? מסביר השל"ה הקדוש שעל ידי ריבוי אכילה ושתייה בתשיעי, אנו מענים גם את הנפש הרוחנית.

יוצא שבתשיעי אנו מענים את הרוח ובעשירי אנו מענים את הגוף. ולכן כל האוכל בתשיעי כאילו צם תשיעי ועשירי שעל ידי אכילתו בתשיעי הוא משלים את עינוי שני חלקי הנפש באופן מלא. וזה לשונו: "ועיניתם את נפשותיכם. פירוש נפשותיכם, רומז לב' נפשות דהיינו גוף ונפש. ועינוי הגוף הוא התענית ועינוי הנפש הוא האכילה. ובתשיעי מענין הנפש דהיינו האכילה, וביום הכיפורים מעניין את הגוף. ובזה הם שניהם מעוניין" (של"ה על יומא, ס' קל).

לסיכום :

בארנו שבעה טעמים מדוע צריך להרבות באכילה בתשיעי בתשרי:

לרא"ש - שיהיה יותר קל לצום ביום כיפור.

לשיבולי הלקט - שיהיה יותר קשה לצום ביום כיפור.

לטור - כדי להראות את ביטחוננו בה' שיוציא אותנו זכאים בדין.

לשפת אמת על הש"ס - כדי שתהיה לנו יכולת לסלוח לחברנו.

לרמ"ק - על מנת שנוכל לקיים את מצוות התשובה בשמחה.

לשל"ה הקדוש - על מנת שנענה את שתי הנפשות.

גמר חתימה טובה

בשורות טובות, ישועות ונחמות

שרגא פרוכטר-ראש הישיבה